

SVENSKA
JERUSALEMSFÖRENINGENS
TIDSKRIFT

ÅRGÅNG 121 – OKTOBER 2022 – NR 3

*En strimma av ljus över Jerusalem.
Foto: Jan-Olof Johansson*

Ur innehålllet:

Bokslut – nu tar vi nya tag!

sid 3

Hela Betlehem påverkas av den svenska skolan

sid 4

Svenska kyrkan vill rättvis fred i Israel och Palestina

sid 7

Mitri Raheb: Kultur som motstånd

sid 10

Vad är Svenska Jerusalemsföreningen?

Svenska Jerusalemsföreningen grundades 1900 och har sedan dess varit verksam i Jerusalem och Betlehem genom skolor och sjukhus.

I dag driver föreningen Den Gode Herdens skola för drygt 300 palestinska flickor och några pojkar från förskola till studentexamen. Mer än 60 procent av driften betalas via gåvor från enskilda givare, stiftelser, fonder, kollektor och faddergåvor.

Föreningen äger också det största regionsjukhuset i Betlehemsområdet, en fastighet som hyrs ut till det palestinska hälsovårdsministeriet.

Biskop emeritus Jan-Olof Johansson, Växjö, är ordförande.

Svenska Jerusalemsföreningens tidskrift utkommer med fyra nummer per år. Den skickas till präster och diakoner i Svenska kyrkan samt till den som gett en gåva till Svenska Jerusalemsföreningen.

Adressregistret används enbart för Svenska Jerusalemsföreningens verksamhet.

Du som inte får tidskriften hem till dig men vill ha den kan meddela sydvind@gmail.com eller sätta in en gåva till Svenska Jerusalemsföreningen på Bg 401-3330 och på talongen ange "ny medlem".

Medlemsavgiften i Svenska Jerusalemsföreningen är 150 kr/år eller livslångt 3 000 kr.

Swish

Du kan nu på ett ännu enklare sätt ge en gåva till Den Gode Herdens svenska skola i Betlehem. Om du har swish, så kan du swisha din gåva. Numret är 123-218 27 23. Skriv "Gåva till skolan"!

Autogiro

Du kan bli regelbunden gåvogivare genom att ansöka om Autogiro. Med Autogiro dras varje månad det belopp som Du önskar ge.

Tre ben

Svenska Jerusalemsföreningen vill genom skolverksamheten:

- **stärka kvinnans ställning** genom att erbjuda kvalificerad undervisning för flickor och rusta dem för att ta ansvar i det lokala samhället
- **bidra till fred och försoning** och erbjuda såväl kristna som muslimska flickor i Betlehemsområdet undervisning. Om flickor har varit bankkamrater i upp till tolv år, menar Jerusalemsföreningen, att man därmed har byggt broar över religions- och kulturgränser som leder till förståelse för varandra i en region där dessa kontakter inte är alltför vanliga
- **stärka den kristna minoriteten** i Jesu egen födelsestad.

Läs mer på: www.jerusalemsforeningen.se.
Där finns också tidskriften att läsa.

<i>Ordföranden har ordet: Bokslut – nu tar vi nya tag!</i>	3
<i>Maha Khamis: Hela Betlehem påverkas av den svenska skolan</i>	4
Svenska kyrkan vill rättvis och hållbar fred i Israel och Palestina	7
<i>Mitri Raheb: Kultur som motstånd</i>	10
Dar al Kalima. Här blandas hantverk och akademiska studier	16
Kritik mot ukrainakriget och Israels bosättningspolitik.....	18
<i>Bokrecension: Göran Rosenbergs senaste bok om obesvarad kärlek</i>	19
<i>Bokrecension: Nästa år i Jerusalem – dröm och mardröm</i>	21
Sjukhuset jubilerar	23
Make hummus – not wall. Lundakretsen samlas den 20 november	24
Kollektcirkulär	25
Gåvoredovisning.....	26
Faddertalong	27
Adresser	28

Ordföranden har ordet

Bokslut – nu tar vi nya tag!

Lagom till höststarten på Den Gode Herdens skola i Betlehem kommer bokslutet för avslutat verksamhetsår i Svenska Jerusalemsföreningen. För att vara riktigt korrekt kommer det inte förrän skolan redan startat. Verksamhetsåret slutar 31 augusti och skolan börjar någon vecka tidigare. Detta säger en del om vår verksamhet. Den sker i tro och hopp. Innan vi vet precis hur det ekonomiska utfallet har blivit är verksamheten i gång. Och så har det alltid varit alltsedan Svenska Jerusalemsföreningen bildades för 122 år sedan.

Enskilda gåvor

Frågan ställs ofta om vi får bidrag till skolan från Svenska kyrkan centralt eller från stat eller någon annan organisation. Men svaret är att skolans verksamhet i Betlehem finansieras till största delen av enskilda gåvor och frivilligt insamlade medel från församlingar och föreningar. Resten kommer in genom skolavgifter i den mån föräldrarna har möjlighet att betala.

Pandemin har påverkat vårt insamlingsresultat negativt och vi har ännu inte kommit tillbaka till den nivå vi var på före pandemin.

Från goda år har vi kunnat spara så att det finns en buffert för att driva skolan även dåliga år. Men det kommer inte att räcka under längre tid. Förutsättningen för skolans verksamhet är att givandet fortsätter och ökar i takt med ökande utgifter.

Vi kommer som både enskilda och församlingar nu att drabbas av många stigande priser i vårt land. Det kan verka menligt på givandet. Men vi vågar ändå hoppas att ni som ser Den Gode Herdens skola som en viktig verksamhet för Betlehembarn i dag och som ett bidrag till fred i Fridsfurstens födelsestad vill fortsätta att ge det ni kan.

Och vi hoppas att även församlingar fortsätter sin tradition med att ge kollekt till skolan inte minst i juletid men också annars.

Många har upptäckt att man kan ge en gåva till skolan som minnes- och födelsedagsgåva och vid andra tillfällen som man vill uppmärksamma. Vi skickar då ett gåvobrev på post men vi har nu också sedan en tid möjlighet att skicka det digitalt som e-post. Detta förbilligar och förenklar hanteringen. Har ni möjlighet att ta emot gåvobrevet digitalt är vi tacksamma.

Nu ser vi fram emot ett nytt spännande läsår på Den Gode Herdens skola och önskar våra 328 elever och lärare lust och kraft till detta. Samtidigt så tackar vi er alla som vill bidra till att skolan kan verka fullt ut även detta år! ■

*Jan-Olof Johansson
Ordförande, biskop emeritus*

Hela Betlehem påverkas av den svenska skolan

- Här lär sig eleverna över religionsgränserna att visa respekt, att inte hata. De blir helt enkelt annorlunda här. Och sen uppfostrar de sina barn i denna anda och på det sättet påverkas samhället. Jag är stolt att få komma tillbaka till den skola där jag själv var elev i tretton år.

Orden är Maha Khamis Abughannams som sedan två år är ny styrelseledamot i den lokala skolkommittén på Den Gode Herdens svenska skola i Betlehem.

Vägen tillbaka till den skola där hon och hennes sex systrar gick, har varit lång. Maha utexaminerades som tredje bästa student på Västbanken, valde att studera till byggnadsingenjör i Amman och blev 1981 den första kvinnliga i det yrket i området.

Blev du accepterad som kvinna bland alla männen i det yrket?

- Ja, från första början. Är man kvinna måste man vara minst lika bra som en man, och det var jag, svarar Maha och ler.

Man måste satsa på kvalitet

- Annars kan det vara svårt för kvinnor att bana sig väg i ett mansdominerat yrke. Det gäller också alla de fantastiska konstnärer av båda könen vi har här i Betlehem. Man måst helt enkelt satsa på kvalitet. Och det lärde jag mig på skolan – och det har jag fört vidare till våra tre barn. Skolan var som ett andra hem för mig under alla år jag gick här.

Maha Khamis Abughannam gifte sig med en ingenjör som så småningom blev professor på Bir Zeituniversitetet i Ramallah där också Maha fick lärarjobb.

Men vid sekelskiftet 1999/2000 och den andra intifadan blev det allt svårare att ta sig på de bergiga vägarna runt Jerusalem eftersom palestinierna inte får åka via Jerusalem vilket hade varit en rak, snabbare och jämn väg. Maha såg sig om efter arbete på hemmaplan. Det var så hon kom i kontakt med Mitri Raheb, då kyrkoherde i den lutherska församlingen i Betlehem. Han anställde henne som föreståndare för den nyöppnade souvenirbutiken som hade öppnat i anslutning till det internationella konst- och kulturcenter som växt fram i hägnet av kyrkan, Dar Annadwa.

Status som universitet

Det var i den vevan som Raheb såg sig om efter större lokaler för den konstskola som han startat. På mark som ägdes av kyrkan började han bygga ett campus strax norr om flyktinglägret Deheishae längs Hebronvägen i Betlehem. I augusti år 2021 fick denna skola status som universitet och Mitri Raheb lämnade sin prästtjänst.

Drygt 500 elever får nu sin utbildning där i allehanda konstformer, från dokumentärfilmning och webdesign till keramik och bild. Det var på det viset som Maha kom i kontakt med Inger Jonasson som i flera år lett bild- och akvarellkurser

på Dar al Kalima.

- Vi kom att sitta i samma rum bredvid varandra och det växte fram en vänskap som består än i dag.

Maha lärde sig glasdesign och fick ansvaret för de kvinnliga konsthantverkare som tillverkade de numera också i Sverige välkända glasänglarna som från början gjordes av krossat fönsterglas efter israeliska arméns räder i Betlehem. Numera görs änglarna av tombuteljer och köpt glas.

Ansvarar för 15 000 kvadratmeter

På det 15 000 kvadratmeter stora Dar al Kalimauniversitetet är Maha Khamis ansvarig för byggnation och renovering, en syssla hon behåller även efter att hon nyligen blivit pensionär.

- När Mitri Raheb blev ordförande i den lokala skolkommittén på Den Gode Herdens svenska skola för två år sedan ringde han en dag och frågade om jag ville ta plats i den lokala skolkommittén – och jag blev så glad. Skolan har alltid funnits i min sinnevärld och nu fick jag möjlighet att ge tillbaka lite av allt det goda jag fick under min skolgång.

Viktigt med en svensk skola och kristen värdegrund

Varför är det viktigt att det är en svensk skola?

- Det skyddar skolan att det finns en internationell influens, mer än ni i Sverige kanske tror. Det kristna inslaget influerar hela skolan, även om de flesta elever numera är muslimer.

Varför söker sig muslimer till en kristen skola?

- Därför att detta är den bästa skolan i hela området. Det är en flickskola och många konservativa familjer, såväl kristna som muslimska, anser att det är tryggare för flickor att gå här. Och så har skolan rykte om sig att ha en humanistisk, kristen värdegrund och det attraherar också muslimska familjer. På det viset utgör skolan också ett kristet vittnesbörd.

- Vi ber till Gud tillsammans och firar de kristna högtiderna, även om vi inte prackar på eleverna vår tro, säger Maha som själv tillhör den grekisk-ortodoxa församlingen i närbelägna Beit Jala.

- Elever på skolan påverkas av hela stämningen, av värdegrunden som råder här.

Det är viktigt att Den Gode Herdens svenska skola just är svensk. Det ger oss internationell influens, säger Maha Khamis. Foto: LM Adrian

Möter begränsningar varje dag
Vilka är de största utmaningarna för samhället i stort?

- Allt präglas av den israeliska ockupationen här. Vi möter begränsningar varje dag, har svårt med rörelsefrihet, kan inte åka vare sig till havet eller till Jerusalem och många väljer därför att lämna landet. Men det är här jag hör hemma, även om lönerna här är mycket lägre än både i Israel och i andra länder. Vi måste fortsätta skapa goda förutsättningar för människorna här.

- En annan utmaning är att visa på alternativ för människorna här att genom konst av olika slag kunna ge uttryck för all frustration, men också för all framtidstro som faktiskt finns här.

- Jag tänker ibland på min mamma som 1948 fick lämna byn Ramla i nuvarande Israel i samband med bildandet av staten Israel. Man sa till henne att hon skulle få komma tillbaka efter 14 dagar. Det har varit väldigt långa 14 dagar och nu är hon död – och vi har aldrig kunnat återvända.

Berätta om ert arbete i skolkommittén!

- Vi träffas minst en gång i månaden, uppdaterar policydokument, följer upp budgeten och är ett stöd för rektor Aida Abu Mohr. Vi försöker också vara generösa gentemot lärarna till exempel vid föräldraledighet och annat, helt enkelt skapa förutsättningar för dem att trivas. Vi har ställt högre krav på behörighet och belönar också det med bättre lön för dem som satsat på längre universitetskurser.

Mitri Raheb – en respekterad ledare

- Mitri Raheb är en fantastisk ordförande. Lärarna och rektor vet att de kan kontakta honom när de vill, han inspirerar dem med sina kloka tal och råd. Han är respekterad i hela samhället, bland såväl muslimer som kristna, vilka numera utgör bara några procent av befolkningen i betlehemsområdet. Och ryktet om att det är han som är ordförande sprider sig.

Mitri Rahebs huvudsakliga arbete numera är att vara president för Dar al Kalima universitet. Det är också kopplingen till detta universitet som kan ge möjligheter för eleverna på Den Gode Herdens skola, menar Maha. Med långa eller kortare kurser kan eleverna dels ta del av utbudet medan de går på skolan men framförallt ha en möjlighet att hitta ett alternativ till andra, mer akademiska studier när de väl tagit studentexamen.

Allt präglas av ockupationen, men vi måste fortsätta skapa de bästa förutsättningarna för eleverna, säger Maha Khamis, medlem i den lokala skolkommittén. Foto: LM Adrian

Lars Micael Adrian

Act Svenska kyrkan i Mellanöstern:

Svenska kyrkan vill rättvis och hållbar fred i Israel och Palestina

Act Svenska kyrkans uppdrag är att för livets skull och tillsammans i den världsvida kyrkan, i ord och handling dela evangeliet, försvara människovärdet, värna skapelsen och leva i tron, hoppet och kärleken.

Tillsammans med kyrkor, civilsamhällesorganisationer och tusentals frivilliga arbetar Act Svenska kyrkan långsiktigt mot fattigdom, förtryck och orättvisor och agerar snabbt vid humanitära katastrofer. Vi arbetar ofta genom lokala civilsamhällesorganisationer och kyrkor. Målet för vår verksamhet är att: *Människor lever i rättvisa, hållbara och demokratiska lokalsamhällen, förstärkta av global solidaritet, med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna.*

I den här texten ges några konkreta exempel på hur vi arbetar för att uppnå det målet.

Act Svenska kyrkan planerar och genomför huvuddelen av verksamheten i programform. Programmen beskrivs i strategiska styrdokument som anger mål och prioriteringar för Act Svenska kyrkans bidrag till förändring.

Augusta Victoria-sjukhuset på Olivberget är lutherskt

Ett av dessa program är vårt program för Israel och Palestina.

Act Svenska kyrkan har en lång historia av engagemang i Israel och Palestina. Ett exempel på det är stödet till Augusta Victoria-sjukhuset (AVH) på Olivberget i östra Jerusalem. Vid staten Israels bildande 1948, och det då nybildade Lutherska Världsförbundet (LVF), startade ett arbete med och bland palestinska flyktingar, understött av bland annat Svenska kyrkan. Sjukhuset blev Lutherska världsförbundets sjukhus 1950 och har sedan dess bedrivit allt mer specialiserad sjukvård främst, men inte exklusivt, riktad till palestinier. Stöd till Augusta Victoria-sjukhuset, via Lutherska Världsförbundet, har sedan dess utgjort ett av de centrala elementen i Act Svenska kyrkans humanitära arbete i området. Vid sjukhuset bedrivs avancerad vård för patienter från hela Palestina, bland annat inom t.ex. onkologi, hematologi, diabetes och specialiserad pediatrik. Sjukhuset utgör också en viktig del i kapacitetsbyggandet för hälso- och sjukvård i Palestina.

Act Svenska kyrkan stödjer också LVF:s yrkesskola i Beit Hanina.

Sjuksköterska och patient vid Augusta Victoria-sjukhuset

Ett annat väletablerat partnersamarbete är med organisationen Department for Service to Palestinian Refugees (DSPR), en ekumenisk organisation som sedan slutet av 1940-talet arbetar med palestinska flyktingar i Mellanöstern. DSPR:s vision är att de palestinska flyktingarna ska få rätt att återvända till sina hem samt ett pluralistiskt palestinskt samhälle som garanterar lika rättigheter för alla. DSPR arbetar genom fem lokalkontor i länder i regionen där verksamheten bland annat består av yrkesskolor, sjukvård, psykosocialt stöd i flyktingläger och inter-religiös dialog. Ett av de lokalkontoren finns i Gaza, där DSPR bedriver yrkesskola för unga flickor och pojkar. Bland annat så finns där utbildning i metallarbete, snickeri och grafisk design. DSPR driver också lokala kliniker runt om i Gaza där vård ges till utsatta människor i marginaliserade områden.

Pojke med den symboliska nyckeln på DSPRs yrkesskola i Gaza

Act Svenska kyrkan stödjer också Evangelical Lutheran Church of Jordan and the Holy Land (ELCJHL), den palestinsk-lutherska kyrkan i Jerusalem. Stödet går till kyrkans skolverksamhet, till det ekologiska centret och till kyrkans diakonala verksamhet.

På den israeliska sidan samarbetar Act Svenska kyrkan med flera organisationer, bland annat Rossing center for Education and Dialogue (RCED) och Mosaica-Religious Peace Initiative.

Rossing center for Education and Dialogue (RCED) arbetar för att skapa och fördjupa relationer mellan religioner och nationaliteter oavsett olikheter och åsiktsskiljaktigheter, bidra till förståelse och uppskattning av den andres religiösa, kulturella och nationella narrativ, traditioner och tro samt motverka fördomar och negativa stereotyper. Mosaica-Religious Peace Initiative, menar att hållbar och rättvis fred mellan israeler och palestinier bara är möjlig om det finns ömsesidigt förtroende mellan parterna vilket inkluderar tradition och religion. De arbetar med de människor som lever aktivt med sin religion och vars motiv är religiösa för att hitta en väg ut ur konflikten. Mosaica verkar genom olika center, som finns både i Israel och Palestina samt i Kairo. Act Svenska kyrkans partnerskap med Mosaica är relativt nytt och har även stöttats av svenska UD.

Kyrkostyrelsen vill rättvis och hållbar fred

Act Svenska kyrkans arbete i Israel och Palestina och de ställningstaganden som vi gör i frågor som rör regionen, styrs av policydokumentet *Position för rättvis och hållbar fred mellan Israel och Palestina*. Detta positionsdokument är antagen av kyrkostyrelsen.

Konflikten mellan Israel och Palestina kan tyckas hopplös och att politikerna på båda sidor verkar oförmögna att skapa förutsättningar för fred och rättvisa. Men det vi ser hos våra samarbetspartners är ett enormt tålamod och en fantastisk tro på människans inneboende potential att skapa förändring. För det som de gör varje dag är det som räddar liv, som ger hopp och som ger förutsättningar för samexistens och en hållbar fred. ■

*Text och foto: Karin Axelsson Zaar
Programchef på ACT Svenska kyrkan*

*Så enkelt är det att ge ett bidrag till
Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123-218 27 23!*

swish®

Din gåva behövs för skolans verksamhet.

Mitri Raheb:

Kultur som motstånd

Ämnet kan tyckas lätt men det är det inte, då det omfattar två stora ord: kultur och motstånd.

Kultur

Ordet kultur avser en samling uttryck vilka skapar ett samhälle, inbegripande dans, musik, konst, mode, språk, mat, etikett, religion, mytologi. Det är berättelserna om oss, vilka vi anser att vi är, våra värderingar, vår syn på världen. Det är den lins genom vilken vi tolkar vår verklighet.

Motstånd

I Cambridge Dictionary definieras motstånd (resistance) som en kamp mot något som attackerar en eller en vägran att acceptera något.

Frågan vi ställer oss är sålunda: Vad är det vi, som palestinier, kämpar mot?

Ockupation, ett förtryckarsystem som läggs på vårt land, våra resurser och vår kultur, vilket syftar till att göra oss till främlingar i vårt eget land.

Så länge som ett sådant förtryckande system existerar, kommer det alltid att finnas ett motstånd. Ingen tvekan! Där det finns ockupation, finns motstånd! Ukraina idag är ett perfekt exempel.

Rätten att göra motstånd mot ockupation är inskriven i internationell och hävdvunnen lag. Artikel 1 i ICCPR (FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter) fastslår att alla folk har rätt till självbestämmande. Den utformar i detalj rätten att fritt få bestämma sin ekonomiska status och fritt forma sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling.

Det finns faktiskt en myriad av resolutioner från FN:s generalförsamling som uttryckligen erkänner människans legitima rätt att kämpa för frihet från kolonial och främmande makt med alla till buds stående medel. Men det handlar inte enbart om att göra motstånd - för att motstånd ska vara äkta behöver vi människor ha en vision om vad vi kämpar för. Vi palestinier kämpar för våra rättigheter, vår frihet, vår jämlikhet och vår värdighet.

Den viktigaste frågan är därför inte motstånd eller ej utan *hur* göra motstånd. Det finns inte endast ett svar på denna fråga; hur man gör motstånd beror mycket på rådande omständigheter.

*Mitri Raheb vid sitt livsverk Dar al Kalima.
Foto: LM Adrian*

De rådande omständigheterna

1.

Under en tid trodde man att Israel-Palestina-konflikten var som ett 100-meterslopp. Deltagarna uppträdde i enlighet med detta: de samlade sin styrka i en enda koncentrerad ansträngning och under en kort tid.

Men - mer och mer - insåg man att Israel-Palestina-konflikten (en av de längst pågående i modern historia) är mer lik ett maratonlopp. Om deltagarna skulle uppträda som i ett 100-meterslopp, skulle de gå under. De skulle ge upp snabbt, förlora hoppet och sitt hjärta och emigrera antingen fysiskt eller psykiskt. Uppror, intifador har, lär oss historien, en tidsrymd på max 3-5 år. Människor kan inte göra kraftfullt motstånd i all oändlighet.

I ett maratonlopp måste man agera annorlunda, andas annorlunda, träna på ett annat sätt och springa med en väl anpassad hastighet. Man måste helt enkelt kunna ta långa, djupa andetag.

Kultur för palestinier, som lever under denna pågående och till synes oändliga ockupation, är konsten att ta djupa andetag och sålunda kunna komma igen.

2.

Traditionella befrielseörelser har tappat i vitalitet; de gynnades av imperiet. Detta hände PLO, ANC och andra befrielseörelser. Idag lever vi i en annan värld, och det är därför livsnödvändigt att utveckla andra strategier. Nykoloniala regimer har försökt att separera kultur från politik - en process som nyliberalismen har förvärrat. Men nu, då regeringar i stigande grad tappar folklig legitimitet, finns en förnyelse av uppror och protester, och än en gång återuppstår kulturen som en mobiliserande och organiserande kraft.

3.

Vi kämpar mot ett av de mest militariserade länderna som backas upp av imperiet (USA såväl som europeiska länder). Detta är en skillnad mot Ukraina.

Det är ingen mening att bekämpa imperiet med dess egna vapen. "Hård makt" är inget alternativ för Palestina. Kulturen är en "mjuk makt" att kila in i imperiet, långsamt men säkert. Sovjetunionen monterades inte ned av Västs militära styrkor utan genom den mjuka makten i en konsumtionskultur. Plötsligt blev en banan, som inte betyder något i väst, en stor frestelse för människor i Östtyskland.

Makt bor inte bara i institutioner utan också i de sätt som människor uppfattar sin värld på. Kultur som motstånd kan inte besegra hård makt, men den kan hjälpa till att urholka den.

4.

Sist men inte minst berövar oss den israeliska ockupationen inte bara vårt land och våra resurser, utan den tar också ifrån oss våra berättelser, vår historia och vår identitet. Så kulturen blir ett betydelsefullt slagfält. Edward Said har i sin bok *Orientalism* tydligt visat hur koloniserare och imperialister använde sig av kulturen för att kontrollera avlägsna länder och folk. Hollywood använde sig av en speciell bild av en arab (en riktigt ful arab) och av den söte juden, av palestinier som terrorister etc.

Said skriver: "Kultur är inte enbart en konstform för att uttrycka estetik, sedvänjor och traditioner. Den är ett medel för människor att hävda sitt motstånd mot övervalde, ett medel för att uttrycka och finna sin mänsklighet, ett medel för att hävda sin förmåga och sin möjlighet att skapa historia. Med ett ord - kulturen är ett av de fundamentala verktygen i kampen för frigörelse."

Kultur som motstånd är "praxis att använda betydelser och symboler, dvs kultur för att bestrida och bekämpa en härskande makt, ofta genom att skapa en annan syn på världen i processen". Kultur som motstånd är "ett tillgängligt medel för att - inom ett brett spektrum av medier - konstnärligt uttrycka motstånd mot eller kritik av vissa politiska, ekonomiska, sociala eller övriga rådande omständigheter i ett samhälle. Kulturellt motstånd fokuserar på att väcka medvetenhet kring en fråga och kallar på rättvisa; det är inte där för att få medlidande eller sympati".

Kulturellt motstånd handlar om att använda den mänskliga kraften. En hybrid av folkets och kulturens motstånd är ett av de mest kraftfulla verktyg som finns.

Kulturellt motstånd som strategi

Förmågan att komma igen! Jag möter ofta människor och bidragsgivare som menar att en investering i kultur i detta sammanhang är en lyx som vi palestinier inte kan eller borde ha råd med. Till dessa bidragsgivare: bistånd är vad palestinierna behöver under ockupation. De behöver bröd att äta, fylla magen så att de kan tänka. Detta är vanlig gängse logik! Vår tragedi som palestinier har varit att vår kamp alltsedan Balfourdeklarationen ofta har betraktats mera som en humanitär kris än en som handlar om identitet och självbestämmande. Men människan lever inte av bröd allena!

Kulturen är ett av de viktigaste elementen för människors överlevnad. Under konflikter fokuserar människor i huvudsak på det som dödar kroppen och glömmet det som dödar själen. Kultur är en terapi som lever i skymundan. Kulturen är själens konst, inte bara för att överleva utan också för att blomstra.

Kulturen är ett konstgrepp för att vägra att bara vara mottagare i slutet och för att motsätta sig att bli sedd enbart som ett offer. Kultur är ett medel för att bli en aktör i stället för åskådare. Detta är det konstgrepp vi i det palestinska Kairos-dokumentet kallade "kreativt motstånd".

Frigörelse

Fanon sade: "Att kämpa för en nationell kultur innebär först av allt att kämpa för nationens frigörelse, den faktiska källa där kultur kan spira. Man kan inte särskilja striden för kultur från människans kamp för frigörelse."

I sitt föredrag kring "Kultur & Motstånd" diskuterade Edward Said kulturens roll inom motståndet. "I det fall en politisk identitet har hotats är kulturen ett sätt att kämpa mot förintelse och utplånande. Men där finns en annan dimension - förmågan att analysera, att se förbi klichéer och totalt felaktiga lögner från myndigheter, frågan om befogenhet, sökande efter alternativ."

Identitet

Konst är en nödvändighet, inte bara i tider av konflikt. Kultur är livsnödvändig inte bara för att motsätta sig ockupation, den är oumbärlig i positiv bemärkelse för att kunna uttrycka sig som den man är och för att kunna berätta sin historia på det

sätt man önskar. Konst handlar sålunda om självtuttryck. Konsten är sedan platsen där vi definierar vilka vi är, hur vi ser på oss själva och inte hur vi definieras av andra.

Att nå ut

Kulturen är ett enastående verktyg för kommunikation. Att använda kultur som ett politiskt verktyg är livsviktigt i ett mediasamhälle som är sammanhållet av världsomspännande kommunikationsnätverk. Kultur är det sätt genom vilket vi uttrycker det vi verkligen vill på ett språk olikt det politiska och religiösa språkbruket.

Ett nytt språk

I ett palestinskt sammanhang har människor nått det stadium då de känner att politisk retorik inte längre står för vad de tycker och önskar. Dessutom känner man sig ofta kvävd av vissa former av religiösa uttryck som innehåller "för mycket ritualer".

Kulturen är en helig plats där man lär sig att andas fritt i ett sammanhang där frisk luft redan tycks nästan slut. Kulturen är en av de viktigaste grundpelarna i en framtida palestinsk stat. Den roll som konst och kultur kommer att spela i vår framtida stat är det som blir avgörande för många, huruvida Palestina inte bara är deras födelseland utan också deras eget val.

Det som sker på kulturområdet kommer att visa på den riktning Palestina går mot, nämligen en demokratisk stat där det inte bara råder frihet från ockupation utan också en stat som i lag garanterar yttrandefrihet, jämlikhet och som anslår resurser för att försäkra sig om att de tre monoteistiska religionernas vagna skall bli ett kulturellt centrum för humanitet. Kulturellt motstånd är en central funktion i att förändra samhället.

Ett lokalt nätverk

Sist men inte minst är kulturen en viktig bro mellan Palestina och resten av världen. Även om kultur handlar om att få uttrycka sig som man vill, är detta alltid i relation till andra. Att möta den andre är alltid viktigt

Övervakningskamerorna övervakar varandra

Konstverket Flyktbuss, av en konstnär på Dar al Kalima

när det gäller att förstå sig själv. Det är i ljuset av att möta ett annorlunda sammanhang som man förstår sitt eget unika sammanhang. Kulturen blir sålunda det område där människor kan möta andra och sig själva, där de kan upptäcka ett språk som är glokalt, och där de inser att för att kunna andas måste man hålla fönstren vidöppna för nya vindar och för frisk luft som färdats över hav och oceaner.

I detta möte kommer vi att inse att vi alla befinner oss i samma kamp mot kolonial dominans, multinationella företag och en dominerande kultur som försöker tysta oss.

Kulturen blir sålunda makten som ger ett ansikte åt vår kamp, som skriver sånger till våra berättelser och förenar oss i att skapa en ny verklighet. ■

Fotnot: Edward Wadie Said var en palestinsk-amerikansk professor i litteratur vid Columbia University, en offentlig intellektuell och en grundare av det akademiska området postkoloniala studier.

Dar al Kalima:

Här blandas hantverk och akademiska studier

- Dar al Kalima är en fristad för begåvade flickor och pojkar som vill uttrycka sig i olika konstformer. Konst har alltid funnits med i det palestinska motståndet och här lär sig studenterna att uttrycka sina känslor på ett professionellt sätt.

Orden är doktor Ehab Bessaisos, vice president för det enda renodlade konstuniversitetet i Palestina. Bessaiso var tidigare kulturminister, men när Dar al Kalima i augusti 2021 fick status som universitet accepterade han en förfrågan från grundaren Mitri Raheb att ansvara för kommunikation och internationella relationer.

- Jag tror på detta koncept. Här blandas akademiska studier med praktiskt hantverk.

Dar al Kalimas historia är smått unik. Mitri Raheb arbetade som kyrkoherde i den lutherska församlingen när han fick idén om att satsa på konsthantverk i kyrkans lokaler. Först i blygsam skala. Men allteftersom växte verksamheten och han såg sig om efter större lokaler. Vid flyktinglägret Deheishae fanns obebyggd mark vid en bergstopp som tidigare tillhört den jordanska staten. Efter diverse förhandlingar med den palestinska myndigheten på 1990-talet, lyckades Mitri Raheb, understödd av Yassir Arafat, att få 10 000 kvadratmeter mark för att förverkliga sin vision. Mot löfte att inom ett år färdigställa det första av planerade sju hus la Arafat själv grundstenen 1998. Med hjälp av donationer från kyrkor och affärsmän lyckades Raheb mot alla odds färdigställa denna byggnad. Sedan dess har flera tillkommit och universitet har idag lokaler om 15 000 kvadratmeter och har 150 personer i fast anställd personal och ger utbildning för över 500 studenter per år. Universitetet har dessutom filialer på flera ställen, bland annat i Gaza.

Det nyöppnade konstuniversitet i Betlehem

Konst föreningar

- Konst föreningar palestinier vare sig de är bosatta här eller är flyktingar i andra delar av världen.

På väggar i universitetsbyggnaden hänger diplom och utmärkelser från en mängd festivaler i hela världen där studenterna ställt ut och vunnit, i filmfestivaler, biennaler och internationella tävlingar. Mycket av konsten uttrycker frustrationen av att vara ockuperade.

- Allt här handlar ytterst om ockupationen som överskuggar all annan frustration. För här finns självklart liknande typ av förtryck som i andra länder, men dessa förtryck bleknar i skuggan av ockupationen.

Ehab Bessaiso berättar, som han säger "ett klassiskt exempel på diskriminering", om en episod han råkade ut för bara några dagar innan vi träffades. Eftersom Ehab inte har tillåtelse att passera Jerusalem på väg från sitt hem i Ramallah till arbetet i Betlehem, måste han köra den flera mil längre omvägen via bergsvägarna öster om bosättningen Maale Adummim. Framför honom på en glest trafikerad väg körde en gulskyldad, dvs israelisk, bil som hela tiden bytte fil. Ehab, som körde sin

Ehab Bessais är vice rektor på universitetet: Konst förenar palestinier. Foto: LM Adrian

Vilka andra former av förtryck finns i det palestinska samhället, frågar jag

- Jo, precis som i alla samhällen finns det frustration över allt ifrån våld i hemmen, patriarkala strukturer, förtryck av homosexuella och annat, men ockupationen överskuggar allt. Frustrationen över det palestinska ledarskapet, liksom avsaknad av fria val, irriterar många. Men hur ska vi kunna genomföra val när israel förbjuder val i det ockuperade östra Jerusalem? Det blir inte rättvist val, även om man skulle kunna rösta i andra delar, säger Ehab och tar sig för pannan.

Kan man försörja sig på konst i Palestina?

Hur väljs eleverna ut till utbildningen på Dar al Kalima?

- Precis som till andra universitet går vi på meriter, ibland intervjuer och ofta får de visa upp vad de kan när det gäller deras konstform. Vi behöver bygga upp ett professionellt kulturlandskap med filminstitutet och andra kulturella centra.

Ger utbildningen framtida arbete så konstnärer kan försörja sig?

- Jag tror inte det är så mycket annorlunda här jämfört med andra länder. Konstnärer har de alltid svårt. Det är just därför vi vill satsa på att ge professionella redskap så att chanserna ökar. Det sker inte minst genom alla de internationella kontakter vi har

- Att plocka hit internationellt erkända konstnärer ger eleverna hopp. ■

Lars Micael Adrian

Kritik mot ukrainakriget och Israels bosättningspolitik

Kyrkornas Världsråds generalförsamlingen ägde rum i början av september månad i tyska Karlsruhe. Där enades man om ett antal uttalanden, där kriget i Ukraina och situationen i Israel-Palestina som väntat väckte de mest intensiva diskussionerna.

Uttalandet om Ukraina kallar kriget för orättfärdigt och kräver ett omedelbart eldupphör och tillbakadragande av ryska trupper. Men de röster som velat utesluta den Rysk-ortodoxa kyrkan ur gemenskapen fick inget gehör, utan kyrkorna förband sig till fortsatt och intensifierad dialog.

Ett antal kyrkor har argumenterat för att begreppet apartheid är tillämpligt på Israels politik gentemot palestinierna, medan andra starkt motsätter sig detta. I det slutliga uttalandet kritiserar generalförsamlingen Israels bosättningspolitik, men använder inte begreppet apartheid om situationen utan stannar vid konstaterandet att oenighet råder och att kampen för en rättvis fred måste fortsätta.

Bön och gudstjänst förenade

Många vittnesbörd från dagarna har lyft gemenskapen trots olikheterna och styrkan i att med en mängd språk och traditioner fira gudstjänst, sjunga och be tillsammans. Det är också något som ledaren för Svenska kyrkans delegation, ärkebiskop Antje Jackelén vill ta fasta på:

- Det viktigaste är att vi faktiskt har mötts; flera tusen människor från hela världen i en mångfald som är både glädje och prövning, i gudstjänstfirande, bibelstudier och brottningen med tidens stora och svåra frågor.

- Vi har ägnat mycket tid åt att hitta kyrkornas gemensamma röst och vi har tagit steg framåt när det gäller klimaträttvisa, krig och fred och den medvetna inkluderingen av unga och urfolk. Det är när vi arbetar med det som är tyngst för mänskligheten och vi gör det i ljuset av tron som hoppet stärks.

Ny centralkommitté

Generalförsamlingen valde också en ny centralkommitté, som är det styrande organet för Kyrkornas världsråd. Den består av 150 medlemmar och har till uppgift att säkerställa att det arbete som beslutas om blir genomfört. Tre svenska delegater valdes in: Julia Rensberg och Celina Falk från Svenska kyrkan och Emma Gunnarsson från Ekuemeniakyrkan. ■

Källa: Svenska kyrkan

Kyrkornas världsråd

Kyrkornas världsråd grundades 1948 i Amsterdam. Det är den största ekumeniska organisationen i världen med 352 medlemskyrkor i 120 länder som representerar närmare 600 miljoner kristna världen över. Det övergripande målet är att arbeta för enhet mellan världens kyrkor och att samarbeta för fred, rättvisa och hållbarhet. Kyrkornas världsråd har sitt administrativa säte i Genève, Schweiz. Generalförsamlingen samlas vart åttonde år för att fatta beslut, göra gemensamma uttalanden och sätta riktningen för arbetet under de kommande åren.

Bokrecension:

Göran Rosenbergs senaste bok om obesvarad kärlek

En vacker, innehållsrik och viktig bok om ofullbordade drömmar och förintade möjligheter!

Göran Rosenberg är i dag en viktig oberoende röst i det offentliga samtalet om den enskilda människans och den lilla gruppens rätt till rättvisa i Sverige och i den globala värld där majoritetens och den starkes rätt regerar. Hans röst hörs som krönikör i söndagens SR P1 "Godmorgon världen" samt som författare och föreläsare.

En tid på 1990-talet korsades våra vägar när han var chef för tidskriften *Moderna tider* och jag för tidskriften *Trots Allt* och vi hade ett gemensamt hemmasnickrat prenumerationsregisters återkommande problem.

År 1996 publicerades hans bok om Israel, *Det förlorade landet – en personlig historia*. Det förlovade landet Israel blev för Rosenberg det förlorade landet med ockupation och diskriminering. För mig gav den boken viktiga pusselbitar i förståelsen av hur Palestina i 1800- och 1900-talets politiska landskap av nationalism blev nationen Israel.

Utvald för ett uppdrag

Det avslutande kapitlet i den boken heter "Det judiska problemet" - att vara utvald av Gud för ett uppdrag, vilket Rosenberg menar också är ett "kristet problem". Våra religioner speglar sig i varandra och behöver varandra för att fullfölja sin av Gud givna uppgift.

Den bok Göran Rosenberg nu skrivit om Rabbi Marcus Ehrenpreis' obesvarade kärlek uppfattar jag som en fortsättning på *Det förlorade landet*. Han berättar här förlorarens historia utifrån att "förloraren" har ett viktigt budskap. Den sionism som ville skapa nationen Israel för det judiska folket i det dåvarande Palestina "vann" över den sionism som Rabbi Marcus Ehrenpreis förespråkade. Dess mål var inte en nation som alla andra, med militär makt där det judiska folket var i majoritet, vilket Israel blev med förtryck och ockupation av en palestinsk minoritet.

Rabbi Marcus Ehrenpreis obesvarade kärlek av Göran Rosenberg, Albert Bonniers förlag, 505 sid

Sionism – ett andligt mål

Ehrenpreis' sionism hade ett andligt mål där det judiska folkets uppdrag till mänskligheten var att utifrån sin förståelse av Gud verka för universell fred för alla, där främlingens och minoritetens rätt är lika som majoritetens.

Ehrenpreis föddes 1869 i det vi nu kallar Lviv i Ukraina men då hette Lemberg inom dubbelmonarkin Österrike-Ungern. Ehrenpreis var samtida med Theodor Herzl och likt Herzl en ledargestalt inom judendom under sena 1800-talet och fram till nazismens fruktansvärda förintelse av en majoritet av det judiska folket. Nazismens brott mot det judiska folket (och Sveriges tysta medlöperi och motstånd) utgör bokens mörka bakgrund. Den beskrivningen skapar kalla kårar i skuggan av den maktpolitik som i dag syns genom till exempel Putin och Trump.

Marcus Ehrenpreis var också en del av Sveriges och Europas kulturelit genom sitt författarskap. Som det språkgeni han var formulerade han sig med självklarhet på det språk där han verkade. I Sverige blev han en respekterad stilist och talare.

En profet som trodde på ordets makt

Rosenberg beskriver Rabbi Marcus Ehrenpreis som en profet som trodde på ordets makt och som valde att verka i det judiska folkets periferi som Stockholms Mosaiska församlings överrabbin åren 1913 – 1948. Kanske det var för att han var i periferin som han blev betydelsefull för sitt judiska folk, men kanske också att positionen i periferin gjorde honom missförstådd. Rosenberg vill förstå Ehrenpreis oförtjänt negativa eftermäle och berättelsen om Marcus Ehrenpreis' (förlorarens) sionism blir ett viktigt inlägg i nutidens återuppväckta nationalism.

En prövning att vara utvald

För Ehrenpreis var judendomens utvaldhet inte ett privilegium utan en prövning, men något att hålla fast vid även under tider av förtryck då det judiska folket enligt honom har att förvalta och föra vidare ett andligt arv. Ett arv om minoritetens rätt till existens och med något att bidra med till majoriteten om universell fred och förbrödning. Rabbi Marcus Ehrenpreis var en röst för detta under hela sin långa livsgärning och även om det blev en obesvarad kärlek går det inte att ta miste på att Göran Rosenberg i sina 500 sidor om denne rabbin och profet vill ge honom upprättelse och besvara kärleken.

Rosenberg slutar boken med att bejaka Rabbi Marcus Ehrenpreis' judiska trosbekännelse så som den formulerades i ett radioföredrag 1948 några månader innan Göran Rosenberg föddes in i en judisk familj där fadern räddats från Ravenbrück i april 1945. Den trosbekännelsen kan även jag som kristen, göra till min så som den formuleras i boken (sid 429):

”Vi äro alla till för att förverkliga det gudomliga på denna jord, som blivit oss anvisad som ett gemensamt hem. Min religion lär mig att utveckla känslan av likhet med mina medmänniskor, oavsett ras, religion, ställning eller härkomst, till den höjdpunkt, som i Tredje Mosebok uttryckes med imperativet: ’Älska din nästa som dig själv!’”

Göran Rask

Bokrecension:

Nästa år i Jerusalem – dröm och mardröm

För tre religioner (judendom, kristendom och islam) är Jerusalem mer eller mindre jordens mittpunkt "axis mundi". Geografiskt, trodde man länge, mellan Afrika, Asien och Europa, men framför allt andligt/ religiöst.

I Uppståndelsekyrkan/Gravkyrkan, mellan Golgataklippan och Uppståndelsekapellet i den ortodoxa kyrkan finns en liten rund stol som vill visa på en ny tidsålder och tideräkning med Kristi uppståndelse. Jerusalem i världens mitt. Laddad med så många förväntningar och hopp om bekräftelser. "Centrum i världens förflutna och i dess framtid (Thackeray). Jerusalem är himmelens och jordens historia (Disraeli). "Jerusalems underbara makt över människors trosliv, längtan, hopp och fantasi" (Sven Hedin).

Så har det fortsatt och särskilt efter 1967 har Jerusalem satt spår i en mängd litteratur, skildringar, sånger, filmer, rapporter från arkeologiska utgrävningar och i pilgrimsresor.

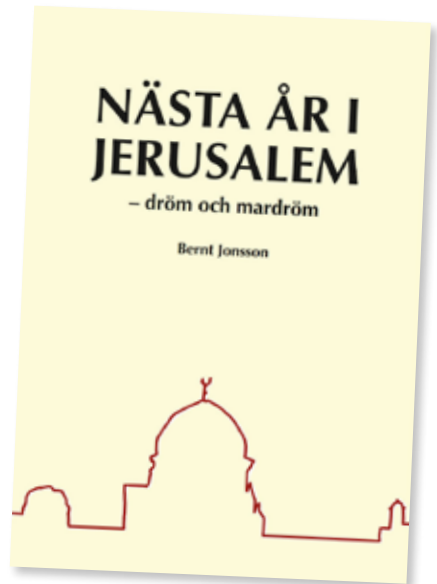
Gudomligt mandat?

Dessa tre religioners företrädare har i olika perioder styrt staden med anspråk på att ha gudomligt mandat. Ingen makthavare i Jerusalem har någonsin levt upp till det fridens budskap som där har uttalats av dess profeter. Inte undra på att konflikterna är många och svårlösta. I ett historiskt perspektiv kanske rätt "normala". Boken *Nästa år i Jerusalem* försöker klarlägga olika motiv för såväl antisemitism som sionism, analysera nazismens relation till kolonialism, diskutera stormaktspolitik, etnicitet, apartheid samt religionen som möjlighet till och hinder för en väg framåt. Den är ett viktigt bidrag till en sakligare debatt om Israel/Palestina-konflikten.

Bokens författare, Bernt Jonsson, har varit journalist i press, radio och tv. Dessutom arbetat på utbildnings- och utrikesdepartementet samt Life & Peace Institute. Tidigare har han publicerat bland annat *På väg mot befrielsen. Svensk solidaritet med södra Afrikas befrielsekamp 1960-1995*.

I Bibliotekstjänsts presentation av boken skriver Mats K G Johansson följande:

"Mot bakgrund av en genomgång av begrepp som antisemitism och sionism och historien av förföljelser av det judiska folket utforskar Jonsson allmänmänskliga frågor, som hur vanliga personer kan förvandlas till mördare."

Dröm och mardröm.

*Bernt Jonsson Ekström & Garay,
204 sidor*

Israeliska samhällets inneboende paradoxer

Även den generella frågan om religionernas inblandning i konflikter analyseras. Framställningen är tematiskt disponerad. Den närmar sig långsamt och eftertänksamt konflikten mellan Israel och Palestina. Jonsson väjer inte för att lyfta fram det israeliska samhällets inneboende paradoxer. Han tar upp frågor som i den allmänna debatten ofta inte diskuteras öppet.

Framställningen är objektiv och prövande, som om syftet är att förstå och förklara snarare än att debattera och väcka diskussion. Språket fungerar väl.

Nästa år i Jerusalem. Dröm och mardröm är en mycket läsvärd bok som förklarar en konflikt som ofta varit svår att förstå. Jonssons resor till området hade gärna kunnat få större genomslag och närvaro i texten. Varje kapitel avslutas med lästips. Fotnoter finns, liksom en litteraturförteckning. I bilagor finns Israels självständighetsförklaring, en tidslinje över konflikterna i Mellanöstern och statistik samt en förteckning över freds- och människorättsorganisationer i omvärlden.

Bernt Jonsson mötte jag första gången som student i Uppsala då han var redaktör för tidskriften *Kristet Forum*. Senare möttes vi vid studieresor i Israel, Palestina och Irak och i det ekumeniska följeslagarprogrammet EAPPI som Bernt var en tillskyndare av.

Snåriga konfliktens många vinklingar

Med en bred erfarenhet av ämnet Mellanöstern leder han lugnt och sakligt läsaren utan pekpinnar genom den snåriga konfliktens många vindlingar. Med välgrundade anspråk på att kunna användas som kurs- eller studiecirkelsbok (varje kapitel har läs- och studietips) hör det till denna faktaboks företräden att den inte börjar 1948 utan i god ordning redogör för hela bakgrunden, både den faktiska/historiska och den ideologiska. I förlängningen både det judiska hemland som sionisterna drömde om och det som blev.

Här finns också anvisningar för den som vill sätta sig in i eller diskutera hur en väg framåt skulle kunna se ut.

Boken rekommenderas för alla Mellanöstern-intresserade, inte minst svenska politiker som uttalar sig om Mellanöstern och dess många ofta motsägelsefulla och inneboende motstridigheter. ■

Kjell Jonasson

swish®

*Så enkelt är det att ge ett bidrag till
Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123-218 27 23!*

Din gåva behövs för skolans verksamhet.

Sjukhuset jubilerar

Planering av jubileet med Ulla-Stina Rask, Monica Lövestam, Jan-Olof Johansson, LM Adrian och Stig Norin och den lokala sjukhusledningen.

Mitt i sommaren för hundra år sedan invigdes det svenska sjukhuset i Betlehem.

Historien om detta sjukhus skrev Stig Norin i förra numret av vår tidskrift. Då nämndes också att 100-årsjubileet skulle uppmärksammas till hösten i år. Av olika anledningar kommer detta att ske en bit in på nästa år.

Sjukhuset är fortfarande i Svenska Jerusalemföreningens ägo men har sedan mer än ett halvt sekel drivits av rådande myndighet.

Det betyder att det idag drivs av den palestinska myndigheten under namnet Beit Jala Governmental Hospital. Svenska Jerusalemföreningen har därmed inget att göra med själva verksamheten och bedriver därmed inget aktivt insamlingsarbete för sjukhusets del.

Det händer dock emellanåt att det kommer in gåvor till sjukhuset och då förmedlas de till sjukhuset efter de behov som sjukhusledningen meddelar. En sådan gåva har nu beslutats om efter önskemål. Det blir 25 000 USD till ett säkerhetssystem som sjukhuset är i behov av. ■

Jan-Olof Johansson

Av den lilla sjukstugan som grundades 1907 är det nu ett stort sjukhus. Foto: LM Adrian

MAKE HUMMUS NOT WALL

– en personlig berättelse från livet innanför muren

Sofia Tyrberg

master vid Försvarshögskolan i Stockholm,
student på Birzeit University i Ramallah

Söndag den 20 november kl 17 i Domkyrkoforum i Lund
(ingång från Domkyrkoplatsen)

Arrangör:

Lundakretsen av
Svenska Jerusalemsföreningen

Information:

Kristina Lindström
tfn 070 – 21 36 607

Kollekt till Betlehem

(kan läsas upp i kyrkan inför kollektupptagningen)

328 förväntansfulla Betlehemsbarn på Den Gode Herdens skola har nu påbörjat ett nytt läsår. På försommaren var det 15 flickor som tog studenten och går nu vidare till universitetsstudier eller ut i arbetsliv rika på kunskap och med goda värderingar om alla människors lika värde.

Den Gode Herdens skola är en kristen *Skola för fred* där man får lära sig att leva tillsammans oavsett tro och religiös övertygelse. Skolan spänner över allt från förskola till och med gymnasiet.

På grund av pandemin och andra viktiga hjälpbehov runtom i världen har gåvorna minskat till skolan som är beroende av frivilligt stöd från Sverige.

Därför tackar vi särskilt för den gåva ni vill ge nu för att Den Gode Herdens skola ska kunna fortsätta att vara "världens bästa skola", som eleverna tycker, och en skola för rättvisa och fred!

Växjö, Floda och Alingsås hösten 2022

*Jan-Olof Johansson
Ordförande,
biskop emeritus*

*Guðrun Norr fjärd
sekreterare*

*Göran Rask
kassaförvaltare*

*Kollekten kan sättas in på Svenska Jerusalemsföreningens konto:
Bg 401-3330 eller pg 2069-3*

**Du kan som enskild också ge din kollekt och
swisha till 123-218 27 23.
Du behöver inte meddela något – alla pengarna går till skolan.**

*Så enkelt är det att ge ett bidrag till
Den Gode Herdens skola i Betlehem:
Swisha till 123-218 27 23!*

Alla pengarna går till skolan.

Gåvor till Svenska Jerusalemsföreningen

Gåvor från 1 sept 2021 till och med 31 augusti 2022

Jämfört med samma period 2020/2021 samt 2019/2020

	31/8 2022	31/8 2021	31/8 2020
Medlemsgåvor	51 400	56 750	70 000
Faddergåvor	173 750	177 825	250 820
Gåvor till skolan	817 244	1 014 907	567 496
Skolan, minnesgåvor	122 549	247 905	146 823
Skolan, högtidsgåvor	51 709	33 475	33 900
Testamentsmedel	0	0	0
Gåvor till sjukhuset	1 750	3 150	3 600
Övriga gåvor	0	0	23 150
Kollekter	1 144 276	966 704	1 809 401
Summa:	2 362 678	2 500 716	2 905 190

Gåvor från juni 2022

MINNESGÅVOR

Thord Thordson, Tomas Grunselius, Sten Fredriksson, Thyra Söderström, Gun Pilhede, Britt Sörman, Sylvia Rye-Danjelsen, Öve Samuelsson, Ursula Gottschalk, Birgitta Edvinsson, Åke Eknefeldt, Lennart Hansson, Gerd Thylén-Nordström, Thomas Carlzon, Gunilla Edgren, Börje Engström, Astrid Undén, Ann-Marie Billing-Ottosson, Ulf Alfredson, Bert Jönsson, Trygve Sjöberg, Lars Eckerdal, Lars Nordqvist, Inger Nilsson.

HÖGTIDSGÅVOR

Benno Engström, Anna-Maria Eriksson, Gunilla Axelsson, Inger Gustafsson, Barbro Helmersson, Agneta Kumlin, Margareta Röllgårdh, Johnny Hagberg, Majron Magnusson, vigsel Astrid Wiebe och Gustaf Wänehag, Per-Olof Johansson, Sture Eriksson, Jan Grönberg, Kenneth Larsson, Sture Carlsson, Gerd Hernqvist, Petter Sundelius, Ingrid Tyrberg, Antje Bernhard.

VARMT TACK för alla gåvor som kommit in under det gångna läsåret till Den Gode Herdens skola. Som framgår av tabellen ovan så har vi inte kommit tillbaka till den nivå insamlingsresultatet var då pandemin bröt ut. Vi får därför nu ta av den reserv vi har för att skolan ska kunna fungera som vanligt. Men vår reserv är begränsad.

Därför ber vi om ett extra krafttag nu i höst för Den Gode Herdens skola. Swisha gärna en gåva och tipsa församlingar, konfirmandgrupper, ungdomsläger etc om att ha Den Gode Herdens skola som insamlingsändamål.

Vi skickar gärna exemplar av tidskriften om ni önskar sprida information om skolan och Svenska Jerusalemsföreningen. Kontakta någon som står i adresslistan på sista sidan i denna tidskrift. ■

*Varmt tack!
Styrelsen*

Viktig information till gåvogivare:

Vi är tacksamma över att så många sänder in gåvor för uppvaktning vid högtidsdagar, och i stället för blommor vid dödsfall! Vid dessa tillfällen postar vi ett gåvobevis med tack för gåvan. OBS! Glöm inte skriva vart gåvobrevet ska sändas.

För att kunna ge en bättre och snabbare service, när papperspost tar allt längre tid, och samtidigt spara utgifter för porto, kuvert och förtryckta gåvoblanketter, kan vi även sända gåvobevis i pdf-format med e-post antingen till dig som givare eller till berörda personer.

Om du vill att vi sänder gåvobevis med e-post i stället för papperspost:

Skriv till sydvind@gmail.com och uppge till vilken e-postadress gåvobeviset ska sändas! Vi har förtryckta gåvobevis men du kan också själv formulera en kort hälsning som vi lägger till, och du får en färdig pdf att själv skriva ut, eller vi sänder den med e-post till den adress du önskar. Skriv vad gåvan avser och vem/vilka som är givare.

Obs att detta bara är ett erbjudande till den som vill – naturligtvis skickar vi gärna ut gåvobevis med vanlig post även i fortsättningen! Låt oss också veta om ni vill att vi bifogar ett nummer av tidskriften till mottagaren!

Vill Du bli fadder till en av klasserna vid Den Gode Herdens skola i Betlehem?

Det kan du bli genom att bli regelbunden understödare av skolan.

Så här går det till: Du ger ett belopp till skolans verksamhet en gång i månaden eller i kvartalet eller så ofta det passar dig. Beloppets storlek avgör du själv.

Pengarna går inte direkt till eleverna utan till skolans verksamhet. Du får uppgift om vilken klass du är fadder för och du kommer att få brev från klassen någon gång i terminen och kan själv skriva till den.

Fyll i talongen nedan och skicka den till Ulla-Stina Rask (adress se sista sidan). Hon kommer då att ta kontakt med dig och ge dig mer information.

Ja, jag vill bli fadder:

Namn .....

Adress .....

Tel..... E-post.....

POSTTIDNING B
BEGRÄNSAD
EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning åter-
sänds försändelsen med nya adres-
sen på framsidan (ej adressidan).

Adressändringar och retur till
Ulla-Stina Rask
Arrendegatan 16
441 56 Alingsås.

Glöm inte att meddela ny adress när ni flyttar!

Adresser i Det Heliga Landet

Vår skola i Betlehem har adressen: The Good Shepherd's Swedish School,
P.O.B. 64, Betlehem, via Israel. Tel och fax Betlehem 00 972-2-2742204.

Beit Jala Governmental Hospital, P.O.B. 67,
Betlehem, via Israel.

E-post till skolan: gsss@p-ol.com

Föreningens representant i Det Heliga Landet är Solveig Hanna:

E-postadress: Solveighanna@gmail.com

Adresser i Sverige

Svenska Jerusalemsföreningens hemsida: www.jerusalemsforeningen.se

Ansvarig utgivare: Jan-Olof Johansson (ordf), Klostergatan 11 B, 352 31 Växjö,
tel: 070-541 58 57, e-post: jano.johans@gmail.com

Sekreterare: Gudrun Norrfjärd, Lärkvägen 10, 448 35 Floda,
tel: 0702-22 24 49, e-post: gudrun@norrfjard.com

Redaktör för tidskriften: Lars Micael Adrian, Stora Tvärgatan 35,
223 52 Lund, tel: 0727-43 82 41, e-post: modgun@telia.com

**Ansvarig för faddergåvor/regelbundna givare och adressregister och
utskick av gåvoblanketter:** Ulla-Stina Rask. Arrendegatan 16,
441 56 Alingsås, tel: 070-656 34 67, e-post: sydvind@gmail.com

Lundakretsen:

Kristina Lindström, Nyckelkroken 15, 226 47 Lund, tel 070-213 66 07,
e-post: kristina.lindstrom@aggedal.se

Årsavgiften, som ger rättighet att få tidskriften är minst 150 kr.

Engångsbelopp 3 000 kr.

Plusgiro 20 69 - 3 • Bankgiro 401-3330 • Swish 123-218 27 23

ISSN 0346-2307